HE 161/2017 laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Ympäristövaliokunta 8.11.2017

Yleisen asumistuen pääpiirteet

- Yleisen asumistuen tarkoituksena on alentaa pienituloisten ruokakuntien asumismenoja.
- Yleisen asumistuen määrään vaikuttavat:
  - ruokakuntaan kuuluvien aikuisten ja lasten lukumäärä
  - asunnon sijaintikunta (kuntaryhmittäiset enimmäisasumismenot)
  - ruokakunnan tulot
- Yleinen asumistuki on 80 prosenttia hyväksyttävän asumismenon ja perusomavastuun erotuksesta

  Asumistuki = 0,8 x (Hyväksyttävät asumismenot – perusomavastuu)
- Opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017 alkaen. Opiskelijalle maksettava keskimääräinen tuki oli lokakuussa 2017 310 e/kk (asumislisän enimmäismäärä 202 /kk).

Keskeiset luvut

	Ruokakuntia vuoden lopussa	Menot milj.e/v	Keskimääräinen tuki e/kk
2016	267 356	1 081	328
2017	416 400	1 265,4	320
2018	414 400	1 478,8	330

Muutoksen tausta

- Hallituksen kevään 2017 puoliväliriihessä tekemä kannustinloukkujen purkamista koskeva päätös:
  - työnteon kannustavuuden vahvistamiseksi ja vuokrien nousun hillitsemiseksi asumistuessa otetaan käyttöön kuntaryhmittäinen neliövuokrakohtainen katto
  - yleisen asumistuen enimmäisasumismenot sidotaan vuokraindeksin sijasta elinkustannusindeksiin, koska pitkällä aikavälillä enimmäisasumismenojen määrän sitominen vuokraindeksiin pitää yllä kierrettä, jossa vuokrien nousu ja tukien nousu voimistavat toinen tosiaan, mikä heikentää työn teon kannusteita

Muutoksen sisältö

- Kuntaryhmittäinen neliövuokraleikkuri olisi monimutkaistanut nykyistä asumistukijärjestelmää ja heikentänyt huomattavasti pieniin asuntoihin maksettavaa asumistuen tasoa.
- Neliövuokraleikkurin sijasta hallitus päätti ehdottaa asumistukeen erillistä enimmäisasumismenoa osa-asunnoille ja alle 20 neliömetrin asunnoille.
  - Osa-asunnolla tarkoitetaan itsenäisestä asunnosta vuokrattua osaa, jonka hallinta voi perustua alivuokralaissopimukseen tai suoraan vuokranantajan kanssa tehtyyn sopimukseen.
  - Osa-asunnon enimmäisasumismeno olisi 80 prosenttia nykyisistä enimmäisasumismenoista.
- Lisäksi enimmäisasumismenot ehdotetaan sidottaviksi elinkustannusindeksiin. Enimmäisasumismenoja korotettaisiin ensimmäisen kerran elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta.

Osa-asunnon enimmäisasumismenot e/kk (suluissa nykyiset enimmäisasumismenot)

Ruokakunnan koko henkeä	I Kunta-ryhmä	II Kunta-ryhmä	III Kunta-ryhmä	IV Kunta-ryhmä
1	406 (508)	394 (492)	312 (390)	275 (344)
2	588 (735)	565 (706)	456 (570)	401 (501)
3	750 (937)	712 (890)	578 (723)	513 (641)
4	876 (1095)	830 (1038)	685 (856)	611 (764)

Vaikutukset

- Esityksen arvioidaan vähentävän yleisen asumistuen menoja 28 milj. eurolla vuonna 2018 ja vuositasolla 46,7 milj. eurolla. Toisaalta toimeentulotukimenojen arvioidaan lisääntyvän 11,6 milj. eurolla vuonna 2018 ja vuositasolla 20 milj. eurolla.
- Julkisen talouden kokonaissäästö olisi 16,7 milj. euroa vuonna 2018 ja vuositasolla 28 milj. euroa.
- Osa-asunnon normin arvioidaan alentavan 12 000 asumistuen saajan asumistuen tasoa keskimäärin noin 30 eurolla kuukaudessa. Arviolta 6200:lla tuki alenisi 51-100 e/kk ja 5670:lla alle 50 e/kk. Noin 250 ruokakunnalla tuki päättyisi kokonaan.

Opiskelijavaikutukset

- Osa-asunnon normin vaikutukset yhden hengen opiskelijaruokakunnilla lokakuun 2017 tietojen perusteella

Kunta-ryhmä	Osa-asunnoissa asuvien yhden hengen opiskelija ruokakuntien määrä	Keskimääräiset asumis-menot e/kk	Osa-asunnon enimmäis-asumismeno	Asumismenot ylittävät osa-asunnon normin (ruokakuntaa)	Asumistuen keskimääräi-nen muutos
1	6 402	372	406	2 618 (41 %)	24 e
2	1 839	320	394	469 (26 %)	13 e
3	14 861	314	312	7 737 (52 %)	21 e
4	1 607	279	275	901 (56 %)	19 e

Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen ja sitominen elinkustannusindeksiin

- Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen vuonna 2018 ja sitominen elinkustannusindeksiin lisää niiden ruokakuntien määrää, joiden asumismenot ylittävät asumistuen enimmäisasumismenot ja siten myös nostaa asumistuen saajien omavastuuta asumismenoista.
- Enimmäisasumismenojen ylittävien osuuden arvioidaan nousevan 72 prosentista 76 prosenttiin.
- Pitkän aikavälin vaikutukset riippuvat siitä, miten vuokrataso kehittyy suhteessa elinkustannusindeksiin. Tavoitteena on, että elinkustannusindeksiin sitominen hillitsisi myös asumistuen saajien vuokratason nousua.

Muut vaikutukset

- Yhteisasumisen suosion mahdollinen heikentyminen ja yksiöiden suosion kasvaminen.
- Yleisen asumistuen säästötoimenpiteet kohdistuvat pienituloisimpaan väestöryhmään ja lisäävät siten myös tarvetta turvautua toimeentulotukeen.
- Opiskelijoilla opintolaina katsotaan pääsääntöisesti ensisijaiseksi etuudeksi, joten oikeutta toimeentulotukeen ei välttämättä synny. Tämä voi johtaa työnteon lisääntymiseen, mikä voi puolestaan pidentää tutkintoaikoja.

Asian valmistelu

- Lausuntokierros 20.10-10.11.2017. Keskeinen palaute:
  - Pääosa lausunnonantajista piti ehdotettuja toimenpiteitä väärinä keinoina saavuttaa esityksen tavoitteet. Myös saavutettavat säästöt ovat kokonaismenoon suhteutettuna pienet. Koska asumistuen tason alentaminen lisää toimeentulotukimenoja ja toimeentulotukiriippuvuutta, esityksen nähdään tavoitteiden vastaisesti heikentävän työn teon kannusteita. Ehdotusten nähdään myös olevan ristiriidassa vuoden 2015 asumistuen kokonaisuudistuksen tavoitteiden kanssa. Lausunnonantajat katsovat, että vuokratasoon tulisi vaikuttaa asumistuen tason alentamisen sijasta asuntopolitiikan kautta.
  - Osa-asunnon normi kohdistuu pääosin opiskelijoihin ja kannustaa heitä hakeutumaan edullisimmasta vuokra-asunnoista yksiöihin, mikä voi entisestään nostaa yksiöiden vuokratasoa ja asumistuen menoja. Opiskelijoiden asumistuen tason alentaminen voi lisätä opiskelijoiden työssäkäyntiä, mikä voi heijastua tutkintoaikoihin.
  - Pitkällä aikavälillä enimmäisasumismenojen sitominen elinkustannusindeksiin johtaa siihen, että asumistuen taso ja asumismenojen taso erkanevat entisestään toisistaan eikä asumistuki enää täytä tehtäväänsä pienituloisten asumismenojen kohtuullistamisessa ja toimeentulotukimenot kasvavat.
  - Ruokakuntakäsitteen uudistamistarpeet

Jatkoaskeleet

- Pienituloisten asumisen turvaamiseksi tukijärjestelmää ja asuntopolitiikkaa tulisi tarkastella ja kehittää kokonaisuutena.
- Valtioneuvosto on asettanut hankkeen valmistelemaan perusturvan ja toimeliaisuuden kokonaisuudistusta. Hankkeessa selvitetään myös kustannus-, työllisyys- ja tulonjako- sekä muut vaikutukset, jos asumisen tukeminen irrotetaan toimeentulotuesta ja toteutetaan yksinomaan asumisen tukien kautta. Eri vaihtoehtoja käsittelevä valmistelutyö koordinoidaan professori Juha Saaren johtaman eriarvoisuustyöryhmän kanssa.
- Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö selvittää yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa yleisen asumistuen ruokakuntakäsitteen uudistamista yhteisasunnossa asuvien aseman helpottamiseksi.

Kiitos!

stm.fi **@STM_Uutiset**